

En national Forsyndelse

Taler

Ole Anton Qvam

Dato

14 mai 1878

Sted

Stortinget

Omstendigheter

Debatt om nynorsk som undervisningsspråk

- 1 Vi staar her ligeoverfor en Sag, der tager Væxt for hver Gang, den kommer frem
for Thinget. Naar jeg tænker paa, hvorledes Stillingen var for fire Aar siden, da
den første Gang blev bragt frem i Nationalforsamlingen, og hvorledes den nu
er, saa er Forskjellen saa mærkelig, at man ikke skulde tro, at man var i den
5 samme Forsamling, og Komiteen har forebragt en Udtalelse, hvorefter det
skulde synes, som om denne Forandring ikke blot har fundet sit Udtryk i
Nationalforsamlingens Opfatning, men ogsaa i Administrationen.
- 10 Imidlertid er der under Debatten igaar forelagt et Dokument, som viser, at det
dog ikke fuldt ud er skeet i samme Grad, som Komiteen forudsætter. En af vort
Lands Skoledirektører har i et Foredrag for en Samling af Landets Lærere udtalt
den Mening, at det bør være Almueskolens Bestræbelser ikke blot at lære
Almueskolens Børn at forstaa at læse det officielle Skriftsprog, men at tale det, ja
at tænke paa det. Med andre Ord: det er altsaa Administrationens Tanke, ialfald
15 Tanken hos et meget vigtigt Led af Skolens øverste Administration, at det
skulde være Almueskolens Opgave helt ud at denationalisere Almuebørnene, at
berøve dem deres eget Sprog, at lære dem Dansk, ikke blot at tale det, men ogsaa
at tænke paa det.
- 20 Komiteen har altsaa taget Feil i sit Udgangspunkt, og det forekommer mig
derfor, at der er fuld Grund til - ja, at det er nødvendigt - at gjøre et saadant
Tillæg til Komiteens Indstilling, som Repræsentanten fra Akershus har
foreslaaet. Der maa, tror jeg, et større Pres paa en Administration, som endnu
bekjender sig til en saadan Anskuelse. Jeg skal ikke opholde mig ved de øvrige
25 Tegn, som haves fra ældre Tider paa hvilke Tanker Administrationen nærer;
men jeg vil sige, at dette, som blev oplæst igaar, var for mig noget saa
mærkværdigt, at jeg maatte se diverse Aarhundreder tilbage for at finde et

Sidestykke dertil.

30

Jeg har i min Haand en Bog "Den engelske Literaturs Historie"; der finder man et Sidestykke. Der staar at læse om Forholdet i de første Aarhundreder efter Erobringen: "To hundrede Aar igjennem bleve Skolebørnene imod alle andre Folks Skikke og Sædvane nødte til at opgive deres Sprog; de maatte oversætte deres latinske Lektier paa Fransk og skrive deres Stile paa Fransk *

35

Adelsmændenes Børn lærte at tale Fransk ligefra det Øieblik, de laa i Vuggen, og Mændene oppe fra Landet arbeidede med megen Iver paa at lære Fransk for at tage sig ud som Adelsmænd." Gjennem Aarhundreder var de officielle Bestræbelser i det engelske Samfund helt igjennem rettede paa at

40

denationalisere, at lære Folket af med Engelsk, at lære det at tænke og tale paa Fransk. "Hvad bliver der af det engelske Sprog?" - staar der. "Dunkelt og foragtet hører man det kun tales af forarmede Selveiere, af de Fredløse i Skovene, af Svinehyrder og Bønder, af den laveste Klasse." Men hvad blev Resultatet af disse Bestræbelser? det blev dog ikke det, at man fik kuert det Nationale. Landets eget

45

Sprog gik dog seierrigt ud af den Aarhundreder lange Undertrykkelse, og saaledes vil det ogsaa gaa her i vort Land.

Lad de offentlige Myndigheder i et Aarhundrede eller to arbeide her som der paa at udrydde det hjemlige Tungemaal og at give det fremmede Sprog -

50

Dansken her ligesom det Franske hist - Eneret i Landet, det vil dog ikke lykkes, det vil gaa den modsatte Vei, det Nationale vil tage Overhaand, vil bestemme Sprogudviklingens Retning trods al Anstrængelse fra oven.

Men fra oven har man ikke Ret til at fortsætte paa den hidtil fulgte Vei. Det er,

55

som en Taler sagde, en national Forsyndelse at ville paatvinge Folket en anden Nationalitet og et andet Sprog. Jeg vil være med saa stærkt som muligt at modarbeide dette Slags Forsøg, og vistnok har jeg lidet Haab om, at der vil opnaaes synderligt gennem en Henvendelse til Regjeringen og en Opfordring til den; men som Sagen staar, vil jeg slutte mig til det Forslag, som foreligger i

60

denne Retning, NB. naar den Klausul bliver staaende, som Hr. Sverdrup har foreslaaet, og Sagen saaledes bliver hvilende i Storthingets Haand til Foretagelse igjen paa næste Thing.

Kilde

65

Storthingstidende. Elektronisk utgave 2007 ved Norsk Ordbok 2014 og Nynorsk kultursentrum

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/en-national-forsyndelse>

70

75

80

85

90

95

100

105